

AD 28/25

LIMITE

CONF-ME 12

ÜHINEMISDOKUMENT

Teema: EUROOPA LIIDU ÜHINE SEISUKOHT
3. peatükk: asutamisõigus ja teenuste osutamise vabadus

EUROOPA LIIDU ÜHINE SEISUKOHT

3. läbirääkimispeatükk: asutamisõigus ja teenuste osutamise vabadus

Käesolev Euroopa Liidu seisukoht põhineb Montenegroga peetava ühinemiskonverentsi jaoks kujundatud üldisel seisukohal (AD 23/12 CONF-ME 2) ning selle suhtes kohaldatakse ühinemiskonverentsil heaks kiidetud läbirääkimispõhimõtteid, eelkõige järgmisi:

- ühe läbirääkimispeatüki suhtes kummagi poole väljendatud arvamus ei mõjuta mingil viisil seisukohta, mis võidakse võtta teiste peatükkide suhtes;
- kokkuleppeid (iseegi osalisi kokkuleppeid), millele on läbirääkimiste käigus järjestikku läbivaadatavate peatükkide osas jõutud, ei saa pidada lõplikeks enne üleüldise kokkuleppe saavutamist;
- samuti kohaldatakse läbirääkimisraamistiku punktides 24, 28, 41 ja 44 sätestatud nõudeid.

EL innustab Montenegrot jätkama oma õigusaktide vastavusse viimist ELi *acquis*'ga (märkides, et enne ühinemist võivad jõustuda seda täiendavad õigusaktid), kindlustama selle tõhusa rakendamise ja jõustamise ning töötama juba enne ühinemist välja ELi poliitika ja vahenditega võimalikult sarnased poliitikad ja vahendid.

EL märgib, et oma läbirääkimisseisukohtades AD 27/14 CONF-ME 21 ja AD 24/25 CONF-ME 11 kiidab Montenegro heaks 3. peatüki alla kuuluva *acquis*' 14. oktoobri 2025. aasta seisuga ning kinnitab, et on valmis seda rakendada Euroopa Liiduga ühinemise kuupäevaks.

Kutsekvalifikatsioonide vastastikune tunnustamine

EL peab tervitatavaks, et Montenegro on teinud edusamme oma õigusaktide üldjoontes vastavusse viimisel selle valdkonna *acquis*'ga.

EL võtab teadmiseks, et vastu on võetud **horisontaalne õigusakt reguleeritud kutsealadel tegutsemiseks vajalike kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta** (Montenegro ametlik väljaanne nr 56/18), mille eesmärk on vastavusse viimine muudetud direktiiviga 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta. EL kutsub Montenegrot tungivalt üles jätkama tööd ja võtma vastu vajalikud muudatused, et viia ühinemise ajaks lõpule vastavusse viimine direktiiviga 2005/36/EÜ, minnes kaugemale vastavusse viimisest koolituse miinimumnõudeid käsitlevate sätetega.

EL võtab teadmiseks, et 2025. aasta mais muutis Montenegro **reguleeritud kutsealade uut loetelu** (Montenegro ametlik väljaanne nr 50/25), võttis selle vastu ja esitas komisjonile ning sellest nähtub, et riigis on praegu reguleeritud 129 kutseala. EL märgib, et Montenegro reageeris piisavalt läbipaistvuse, sõelumis- ja proportsionaalsuse kriteeriumidele, viies sellega lõpule kutsekvalifikatsioonide tunnustamist käsitleva direktiivi artiklis 59 nõutud läbipaistvustesti ja hindamised.

EL märgib, et reguleeritud kutsealade loetelu vastuvõtmisega on täidetud esimese sulgemiskriteeriumi nõuded, mis on esitatud dokumendis AD 20/17 CONF-ME 7.

EL märgib, et kohustuste seadus (Montenegro ametlik väljaanne nr 47/08, 4/11, 22/17 ja 123/24) on vastavusse viidud direktiiviga 86/653/EMÜ **füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsevate kaubandusagentide tegevust käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta**, hõlbustades seeläbi lepingute sõlmimist ja teenuste osutamist siseturul.

EL kutsub Montenegrot üles viima lõpule vastavusse viimise **proportsionaalsuse kontrolli direktiiviga 2018/958**. See tagab siseturu nõuetekohase toimimise, hoides ära reguleeritud teenuste suhtes kohaldatavate ebaproportsionaalsete normide vastuvõtmise, võimaldades samal ajal üksikisikutel ja ettevõtetel ELi põhivabadustest täiel määral kasu saada.

EL tuleb meelde, et **kvalifikatsioonide automaatse tunnustamise** menetlus piirdub seitsme kutsealaga (üldarstid, üldõed, ämmaemandad, hambaarstid, arhitektid, veterinaararstid ja proviisorid). Sellega seoses väljendab EL heameelt selle üle, et 2025. aasta juulis võeti vastu mitu valdkondlikku seadust, nimelt tervishoiuseadus (Montenegro ametlik väljaanne nr 91/25, 121/25), veterinaarseaduse muudatused (Montenegro ametlik väljaanne nr 92/25) ning rajatiste ehitusseaduse muudatused (Montenegro ametlik väljaanne nr 92/25), ja nendega seotud reeglistikud, pöörates erilist tähelepanu vastavusse viimisele **koolituse miinimumnõuete *acquis***'ga nende seitsme kutseala puhul, mille suhtes kohaldatakse automaatset tunnustamist kooskõlas muudetud direktiiviga 2005/36/EÜ. EL kutsub Montenegrot üles suurendama jõupingutusi, et tagada ühtlustamine koolituse miinimumnõuetega kõigi kutsealade puhul, mille suhtes kohaldatakse automaatset tunnustamist. EL rõhutab, et selline vastavusse viimine on oluline, et võimaldada kutsetöötajate õiglane ja tõhus liikuvus ELis kas teenuste osutamise, tööhõivele juurdepääsu või asutamise eesmärgil teises liikmesriigis, tagades, et kvalifikatsioone tunnustatakse võrreldavate haridus- ja koolitusstandardite alusel. EL tuleb meelde, et tervishoiuga seotud kutsealade koolituse miinimumnõuete täitmine on vajalik ka patsientide ohutuse tagamiseks ning hädavajalik liikmesriikide vastastikuse usalduse säilitamiseks automaatse tunnustamise süsteemi vastu. EL jälgib tähelepanelikult Montenegro jõupingutusi selles valdkonnas.

EL märgib, et Montenegro **õppekavad** on üldjoontes vastavusse viidud kutsekvalifikatsioonide tunnustamist käsitleva direktiivi koolituse miinimumnõuetega. EL hindab Montenegro ametiasutuste käimasolevat intensiivset tööd viie reguleeritud kutseala (üldarstid, õed, hambaarstid, proviisorid ja arhitektid) õppekavade täielikuks vastavusse viimiseks. EL võtab teadmiseks läbirääkimisseisukohtades AD 27/14 CONF-ME 21 ja AD 24/25 CONF-ME 11 Montenegro võetud kohustuse ning kutsub Montenegrot üles viima prioriteedina lõpule õppekavade vastavusse viimine direktiivis 2005/36/EÜ sätestatud koolituse miinimumnõuetega. EL jälgib seda tööd tähelepanelikult.

EL võtab teadmiseks, et kuna veterinaararstide ja ämmaemandate koolitamiseks puuduvad kõrgharidusasutused, võttis Montenegro kohustuse koostada 2026. aasta lõpuks koolituse näidiskava, et hõlbustada nende kvalifikatsioonide tunnustamist veterinaararstide ja ämmaemandate jaoks. EL kutsub Montenegrot tungivalt üles viima oma töö lõpule ja töötama need kaks allesjäänud koolitusmudelit välja 2026. aasta lõpuks. Sellega tagatakse, et ELi riikidest pärit ämmaemandate ja veterinaararstide tunnustamise taotluste hindamisel tehakse vajalik kontroll.

EL võtab teadmiseks Montenegro avalduse, et riik on ühinemise ajaks valmis täielikult rakendama kutsekvalifikatsioonide vastastikust tunnustamist käsitlevat *acquis*'d. EL ja selle liikmesriigid jätavad endale õiguse võtta vajaduse korral üleminekumeetmeid enne ühinemiskuupäeva.

EL märgib, et need arengusuunad vastavad dokumendis AD 20/17 CONF-ME 7 esitatud teise sulgemiskriteeriumi nõuetele.

EL tunnustab Montenegrot selle eest, et ta on **Kesk-Euroopa vabakaubanduslepingu muutmist ja sellega ühinemist käsitleva lepingu (CEFTA 2006)** raames ratifitseerinud arstide, hambaarstide ja arhitektide kutsekvalifikatsioonide tunnustamise lepingu (Montenegro ametlik väljaanne, rahvusvahelised lepingud, nr 11/23) ning üldõdede, veterinaararstide, proviisorite ja ämmaemandate kutsekvalifikatsioonide tunnustamise lepingu (Montenegro ametlik väljaanne, rahvusvahelised lepingud, nr 12/23). Need on majandusliku integratsiooni jaoks olulised sammud, mis soodustavad kutsetöötajate liikuvust, oskuste paremat vastavusse viimist tööturu vajadustega ja suuremat tootlikkust.

EL märgib, et **siseturu infosüsteemi (IMI)** loomist ja kutsekvalifikatsioonide tunnustamist hõlbustavate **riiklike koordinaatorite ametisse nimetamist** käsitlevad õigusnormid on sätestatud Montenegro seaduses teenuste kohta ja Montenegro seaduses reguleeritud kutsealade kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta. EL innustab Montenegrot kiirendama oma tööd IMI loomise tagamiseks ja nimetama ametisse riiklikud koordinaatorid, et IMId saaks tööle rakendada alates Montenegro ELiga ühinemise kuupäevast. EL kutsub Montenegrot üles tugevdama oma institutsioonilist suutlikkust, sealhulgas kutsekvalifikatsioonide tunnustamisega tegelevate pädevate asutuste koolitamise kaudu.

EL võtab teadmiseks Montenegro taotluse, mis käsitleb Jugoslaavia Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi haridussüsteemi raames kuni 27. aprillini 1992, Jugoslaavia Liitvabariigi haridussüsteemi raames kuni 4. veebruarini 2003, Serbia ja Montenegro liitriigi haridussüsteemi raames kuni 5. juunini 2006 ja Montenegro haridussüsteemi raames alates tema iseseisvusest 5. juunil 2006 kuni tema Euroopa Liiduga ühinemise päevani **omandatud õiguste** tunnustamisega järgmiste valdkondade kvalifikatsioonide omanike puhul: üldarstid, eriarstid, perearstid, hambaarstid, erihambaarstid, proviisorid, üldõed, ämmaemandad, veterinaararstid ja arhitektid.

EL märgib, et sellise taotluse rahuldamine sõltub nimetatud ajavahemikel kehtinud koolitusprogrammide komisjonipoolse hindamise tulemustest. EL kutsub Montenegrot üles esitama komisjonile üksikasjalikku teavet nimetatud ajavahemikel kehtinud koolitusprogrammide kohta. Nõukogu teeb oma otsuse hindamise tulemuste põhjal. Heakskiitmise korral tuleb direktiivi 2005/36/EÜ vastavalt tehniliselt kohandada, nagu seda on tehtud eelmiste laienemiste puhul.

Asutamisõigus ja teenuste osutamise vabadus

EL tervitab teenuseid käsitleva seaduse vastuvõtmist 2017. aastal (Montenegro ametlik väljaanne nr 71/17) ja selle täiendavate muudatuste vastuvõtmist 2025. aasta juulis (Montenegro ametlik väljaanne nr 77/25), viies need vastavusse **teenuseid käsitleva direktiivi 2006/123/EÜ** nõuetega, tagades seeläbi ELi teenuseosutajatele stabiilse ja prognoositava ettevõtluskeskkonna ning edendades Montenegro integreerimist ELi ühtse turuga.

EL võtab teadmiseks **Montenegro edusammud oma valdkondlike õigusaktide vastavusse viimisel** teenuste direktiiviga. EL palub Montenegrol jätkata läbirääkimisseisukohtades AD 27/14 CONF-ME 21 ja AD 24/25 CONF-ME 11 kindlaks määratud ülejäänud õigusaktidesse vajalike muudatuste tegemist, et tagada kõigi ülejäänud õigusaktide kooskõlastamine teenuste direktiiviga ja nende rakendamine ühinemise ajaks. See hõlbustab Montenegro sujuvat integreerimist ELi ühtsele turule ja tagab ELi liikmesriikides võrdsed tingimused teenuseosutajate jaoks.

EL jääb ootama, et Montenegro jätkab **oma haldussuutlikkuse suurendamist** teenuste direktiivi rakendamiseks ja tõhusaks jõustamiseks.

EL märgib, et see vastab dokumendis AD 20/17 CONF-ME 7 esitatud kolmanda sulgemiskriteeriumi nõuetele.

EL tervitab **ühtse kontaktpunkti** portaali loomist 2024. aasta juunis. EL märgib, et see portaal toimib üksnes teavitamise eesmärgil. EL loodab, et Montenegro jätkab portaali toimimise parandamist, et hõlbustada ettevõtete asutamist ja juurdepääsu teenuste turule Montenegros, võimaldada taotluste esitamist interneti teel ning esitada korrapäraselt ajakohastatud teavet reguleeritud kutsealade kohta. EL kutsub Montenegrot üles jätkama oma haldussuutlikkuse tugevdamist ja tagama IT-taristu, et toetada koostööd teiste liikmesriikide pädevate asutustega.

EL tunnustab Montenegro jõupingutusi oma õigusaktide vastavusse viimisel ELi mittediskrimineerimise põhimõttega, kaotades **kodakondsuse nõuded, mis on kehtestatud teenuste osutamise valdkonnale juurdepääsuks ja teenuste osutamiseks**. EL tervitab muudatusi, mida hakatakse alates ELiga ühinemise kuupäevast kohaldama Montenegro maksunõustajate seaduse suhtes (Montenegro ametlik väljaanne nr 26/07, 34/07 ja 47/19), kaotades diskrimineeriva kodakondsuse nõude maksunõustaja ülesannete täitmiseks, ning turismi- ja külaliskeskkonnaseaduse suhtes (Montenegro ametlik väljaanne nr 2/18, 4/18, 13/18, 25/19, 67/19, 76/20, 130/21), võimaldades Montenegros tegutseda liikmesriikidest pärit giididel. EL märgib samuti, et Montenegro advokatuuriseadus (Montenegro ametlik väljaanne nr 79/06, 22/17) võimaldab alates Montenegro ELiga ühinemise kuupäevast kanda ELi liikmesriikidest pärit advokaate Montenegro advokaatide registrisse.

EL võtab teadmiseks mitmetesse erinevatesse Montenegro õigusaktidesse tehtud muudatused, millega **tühistatakse** asutamisõiguse ja teenuste osutamise vabadusega vastuolus olnud **kodakondsuse nõue**. Eelkõige märgib EL, et 2025. aasta juulis võttis Montenegro vastu muudatused, et tunnistada kehtetuks kodakondsuse nõuded järgmistes õigusaktides: seadus kohtuekspertide kohta (Montenegro ametlik väljaanne nr 69/25), üldine haridusseadus (Montenegro ametlik väljaanne nr 89/25), seadus isikute ja vara kaitsmise kohta (Montenegro ametlik väljaanne nr 89/25), seadus ruumilise planeerimise ja hoonete ehitamise kohta (Montenegro ametlik väljaanne nr 92/25). Kõik need kodakondsuse nõuded on tühistatud alates Montenegro ELiga ühinemise kuupäevast.

EL märgib, et see vastab dokumendis AD 20/17 CONF-ME 7 esitatud neljanda sulgemiskriteeriumi nõuetele.

Postiteenused

EL märgib, et Montenegro on oma õigusaktid posti käsitleva *acquis*'ga suures osas vastavusse viinud. EL tervitab asjaolu, et Montenegro on postiteenuste seaduse kaudu (Montenegro ametlik väljaanne nr 57/11, 55/16 ja 55/18) viinud oma õigusaktid vastavusse ELi postiteenuste direktiiviga 97/67/EÜ, mida on muudetud direktiiviga 2002/39/EÜ ja direktiiviga 2008/6/EÜ, seoses postiteenuste siseturu täieliku realiseerimisega liidus. EL julgustab Montenegrot viima lõpule oma õigusaktide kooskõlastamine määrusega (EL) 2018/644 postipakkide piiriülese kättetoimetamise teenuste kohta.

EL märgib, et Montenegro postiturg on alates 2013. aastast konkurentsile täielikult avatud. EL märgib, et Montenegro riiklik postiettevõtja Pošta Crne Gore on registreeritud aktsiaseltsina.

EL väljendab heameelt selle üle, et Montenegro võttis vastu postiteenuste arengustrateegia aastateks 2024–2028, et parandada postiteenuste kvaliteeti ja arendada uusi e-teenuseid. EL innustab Montenegrot jätkama selle strateegia rakendamist, aidates kaasa kaasaegse ja tõhusa postisektori arengule.

EL jääb ootama, et Montenegro jätkab jõupingutusi posti käsitleva *acquis*' rakendamiseks ja postituru tõhusaks reguleerimiseks, et suurendada sektori konkurentsivõimet ning pakkuda ELi kodanikele ja ettevõtetele paremaid teenuseid.

EL võtab teadmiseks elektroonilise side seaduse vastuvõtmise 2024. aasta oktoobris. Selle seadusega tegi Montenegro seadusandlikke muudatusi, et toetada oma riikliku reguleeriva asutuse, **elektroonilise side ja postiteenuste ameti (EKIP)** sõltumatust. EL märgib, et EKIP vastutab muu hulgas postisektori reguleerimise, sealhulgas lubade väljastamise ja regulatiivsete nõuete täitmise järelevalve eest.

Lisaks tervitab EL täiendavaid kaitsemeetmeid, mis on sätestatud elektroonilise side seaduses, et säilitada reguleeriva asutuse sõltumatus. Seaduses on sätestatud selge kord nõukogu liikmete ja tegevdirectori ametisse nimetamiseks ja ametist vabastamiseks. EL peab tervitatavaks asjaolu, et selle seadusega anti EKIPile täielik autonoomia oma eelarve haldamisel, kehtestades selged finantsplaneerimise ja aruandluse menetlused.

EL jääb ootama, et Montenegro jätkab EKIPi haldussuutlikkuse tugevdamist, et tõhusalt reguleerida postiturgu, tagada kõigile ettevõtjatele võrdsed tingimused ning pakkuda ELi kodanikele ja ettevõtetele paremaid teenuseid.

EL kutsub Montenegrot üles teavitama ELi korrapäraselt edusammudest ja meetmetest oma õigusaktide edasiseks vastavusse viimiseks kõigis ELi *acquis*'ga seotud asutamisoiguse ja teenuste osutamise vabaduse valdkondades ning haldussuutlikkuse tugevdamiseks nendes valdkondades.

* * *

Eeltoodud kaalutlusi silmas pidades märgib EL, et praeguses etapis ei ole käesolevat peatükki käsitlevad täiendavad läbirääkimised vajalikud.

Õigusaktide ELi *acquis*'ga vastavusse viimisel ja ELi *acquis*' rakendamisel tehtud edusammude jälgimine jätkub kogu läbirääkimisperioodi jooksul. EL rõhutab, et pöörab erilist tähelepanu kõikide eespool nimetatud konkreetsete küsimuste järelevalvele, et tagada Montenegro haldussuutlikkus kõnealust peatükki hõlmava *acquis*' jõustamiseks. Erilist tähelepanu tuleb pöörata käesoleva peatüki ja läbirääkimiste teiste peatükkide vahelistele seostele. Montenegro õigusaktide vastavust *acquis*'le ja suutlikkust *acquis*'d rakendada saab lõplikult hinnata alles läbirääkimiste hilisemas etapis. Lisaks kogu teabele, mida EL võib nõuda läbirääkimiste pidamiseks ja mis tuleb esitada konverentsile, kutsub EL Montenegrot üles esitama stabiliseerimis- ja assotsiatsiooninõukogule korrapäraselt kirjalikku üksikasjalikku teavet ELi *acquis*' rakendamisel saavutatud edusammude kohta.

Kõiki eeltoodud kaalutlusi silmas pidades pöördub EL vajaduse korral sobival ajal käesoleva peatüki juurde tagasi.

EL märgib, et Montenegro kiidab oma läbirääkimisseisukohtades AD 27/14 CONF-ME 21 ja AD 24/25 CONF-ME 11 heaks 6. peatüki alla kuuluva *acquis*' 2025. aasta 14. oktoobri seisuga. Peale selle märgib EL, et Montenegro kinnitab, et jätkab oma õigusaktide *acquis*'ga vastavusse viimise protsessi ning on Euroopa Liiduga ühinemise kuupäevaks valmis *acquis*'d rakendama.

Lisaks tuletab EL meelde, et alates 14. oktoobrist 2025 kuni läbirääkimiste lõpetamiseni võidakse ELis vastu võtta uusi õigusakte.
